Een buy-out is meer dan een financiële transactie

De BP Pensioenfonds-case: wie vertegenwoordigt de gepensioneerde?

Presentatie voor het symposium over pensioen-buy-outs — circa 10 minuten

Dames en heren,

De titel van uw symposium luidt: *Een buy-out is meer dan een financiële transactie alleen.*

Ik ben het daar volledig mee eens. Sterker nog, dat is precies waarom ik hier vandaag sta.

Ik ben geen pensioenbestuurder, geen actuaris en geen verzekeraar. Ik ben een gepensioneerde van BP. Iemand wiens pensioen op 1 oktober 2026, samen met dat van andere betrokkenen, is overgedragen van het BP Pensioenfonds aan Zwitserleven.

Ik wil u vandaag niet vertellen of de actuarissen goed hebben gerekend, of Zwitserleven een goede verzekeraar is, of dat het pensioenfonds financieel een verstandige beslissing heeft genomen.

Mijn vraag is fundamenteler:

Wie heeft bij deze ingrijpende beslissing daadwerkelijk de belangen van de gepensioneerden vertegenwoordigd, en hoe konden zij dat zelf controleren?

Een beslissing over ons pensioen

Voor een pensioenfondsbestuur is een collectieve waardeoverdracht een ingewikkeld proces. Er zijn offertes, berekeningen, toezichthouders, wettelijke voorschriften en bestuurlijke afwegingen.

Voor de gepensioneerde is het iets heel anders.

Het pensioenfonds waarmee hij jarenlang een relatie heeft gehad, verdwijnt als uitvoerder. Zijn pensioen komt onder verantwoordelijkheid van een verzekeraar. De mogelijkheden voor toekomstige verhogingen, de garanties en de rechtsverhouding kunnen veranderen.

En toch heeft die gepensioneerde doorgaans nauwelijks invloed op het besluitvormingsproces.

Dat is de eerste tegenstelling die ik u wil voorhouden.

De financiële belangen van de gepensioneerde staan centraal in de transactie, maar de gepensioneerde zelf staat aan de rand van de besluitvorming.

De ervaring bij BP

Laat ik enkele gebeurtenissen uit onze eigen zaak noemen.

Op 1 december 2025 ontvingen wij een brief waarin ons werd gevraagd vóór 16 januari 2026 een keuze te maken.

Op dat moment was de definitieve toestemming van De Nederlandsche Bank nog niet verleend. Ook het jaarverslag over 2025 was nog niet beschikbaar.

In januari werd na mijn protest vervolgens meegedeeld dat de keuzetermijn zou worden uitgesteld en dat een gemaakte keuze eventueel zou kunnen worden herzien.

Maar nadat DNB toestemming had gegeven, bleek die mogelijkheid tot herziening niet meer beschikbaar.

Ik heb daarover formeel geklaagd.

Niet omdat ik per definitie tegen de overdracht was, maar omdat ik wilde begrijpen hoe een gepensioneerde een weloverwogen beslissing kan nemen wanneer essentiële informatie nog ontbreekt en de spelregels tijdens het proces veranderen.

Mijn klacht werd ongegrond verklaard.

Daarmee kwam voor mij een tweede vraag naar voren: **wie beoordeelt eigenlijk of de informatievoorziening en belangenafweging voldoende zijn geweest?**

Vertegenwoordiging zonder zichtbaar mandaat

Er was uiteraard formele vertegenwoordiging van de gepensioneerden.

Maar formele vertegenwoordiging is niet hetzelfde als aantoonbaar draagvlak.

Bij BP bestond bovendien een vereniging van oud-medewerkers en gepensioneerden, de VOBP. Je zou verwachten dat zo'n vereniging een belangrijke onafhankelijke stem zou kunnen vormen.

In de praktijk heb ik moeten constateren dat voor mij onvoldoende duidelijk was hoe de vertegenwoordigers van gepensioneerden hun mandaat hadden verkregen, welke alternatieven zij hadden onderzocht en op welke wijze zij aan hun achterban verantwoording aflegden.

Dat brengt mij bij een principieel onderscheid.

Een vertegenwoordiger kan volgens alle formele regels zijn benoemd. Maar daarmee is nog niet aangetoond dat degenen die hij vertegenwoordigt, daadwerkelijk invloed hebben gehad.

Wettelijke legitimiteit en maatschappelijke legitimiteit zijn niet noodzakelijk hetzelfde.

En juist bij een onomkeerbare collectieve waardeoverdracht lijkt mij dat onderscheid van groot belang.

De toezichthouder en de klachtenprocedure

Vervolgens heb ik geprobeerd mijn bezwaren langs de daarvoor bestemde wegen aan de orde te stellen.

Bij het pensioenfonds zelf, bij DNB, AFM en uiteindelijk bij de Geschilleninstantie Pensioenfondsen, het GIP.

Mijn klacht bij het GIP werd niet-ontvankelijk verklaard, omdat deze volgens de instantie geen individueel geschil betrof.

Dat vond ik opmerkelijk.

Ik ben immers een individuele gepensioneerde. De overdracht raakt mijn eigen pensioenrechten en mijn persoonlijke financiële toekomst.

Maar zodra ik vragen stel over de besluitvorming die aan die individuele gevolgen ten grondslag ligt, wordt mijn bezwaar beschouwd als een collectieve aangelegenheid.

Hier ontstaat een merkwaardige situatie.

De gepensioneerde wordt geacht te vertrouwen op de collectieve vertegenwoordiging. Wanneer hij twijfelt aan de kwaliteit van die vertegenwoordiging, kan hij niet zonder meer langs de individuele geschillenprocedure laten toetsen of zijn belangen voldoende zijn behartigd.

Ik beweer niet dat hiermee iedere juridische mogelijkheid is uitgeput. Wel constateer ik dat er een wezenlijke spanning bestaat tussen de collectieve besluitvorming en de individuele rechtsbescherming.

Een systeem dat zichzelf bevestigt

Tijdens mijn onderzoek naar deze gang van zaken ben ik een verschijnsel gaan herkennen waarvoor ik een eigen woord heb bedacht: **legitocratie**.

Daarmee bedoel ik een bestuurscultuur waarin het voldoen aan formele procedures geleidelijk belangrijker wordt dan het aantoonbaar bereiken van het doel waarvoor die procedures bestaan.

Het pensioenfonds verwijst naar zijn besluitvormingsprocedure.

De vertegenwoordiging verwijst naar haar formele bevoegdheden.

De toezichthouder beoordeelt binnen zijn wettelijke toezichtskader.

En de geschilleninstantie kan oordelen dat een bezwaar buiten haar bevoegdheid valt.

Iedere instantie kan afzonderlijk binnen haar regels handelen.

Maar wie kijkt vervolgens naar het geheel?

Wie stelt de vraag of de gepensioneerde daadwerkelijk goed geïnformeerd, onafhankelijk vertegenwoordigd en effectief beschermd is geweest?

Dat is geen beschuldiging dat de betrokken instanties de wet hebben overtreden.

Het is een vraag naar de werking van het stelsel.

Een procedure kan correct zijn uitgevoerd, terwijl het vertrouwen in de uitkomst toch ontbreekt.

Waarom dit ook voor verzekeraars belangrijk is

Misschien denkt u: wat betekent dit voor ons als verzekeraar of pensioenfondsbestuurder?

Ik denk: bijzonder veel.

Een verzekeraar die een pensioenportefeuille overneemt, neemt niet alleen financiële verplichtingen over. Hij krijgt ook duizenden mensen als verzekerden, met verwachtingen die vaak tientallen jaren teruggaan.

Die mensen hebben de onderhandelingen niet gevoerd. Zij hebben de offertes niet beoordeeld. Zij hebben doorgaans niet rechtstreeks aan tafel gezeten.

Maar zij moeten wel vertrouwen hebben in de uitkomst.

Dat vertrouwen ontstaat niet automatisch doordat DNB toestemming heeft verleend of omdat de actuariële gelijkwaardigheid is vastgesteld.

Vertrouwen ontstaat wanneer mensen begrijpen wat er gebeurt, waarom het gebeurt, welke alternatieven zijn overwogen en wie onafhankelijk voor hun belangen is opgekomen.

En wanneer zij, als ze het daar niet mee eens zijn, een begrijpelijke en effectieve mogelijkheid hebben om hun bezwaren te laten beoordelen.

Vier voorstellen

Daarom heb ik in mijn publieke correspondentie en mijn persbericht vier verbeterpunten onder de aandacht gebracht.

Ten eerste: **zorg voor onafhankelijke informatievoorziening** aan gepensioneerden. Niet uitsluitend informatie van partijen die zelf belang hebben bij de transactie.

Ten tweede: **maak de vertegenwoordiging controleerbaar**. Laat zien hoe vertegenwoordigers worden gekozen of benoemd, wat hun mandaat is en hoe zij verantwoording afleggen.

Ten derde: **maak de belangenafweging inzichtelijk**. Niet alleen de financiële uitkomst, maar ook de alternatieven, risico's en consequenties voor verschillende groepen.

En ten vierde: **zorg voor effectieve rechtsbescherming**. Een gepensioneerde moet materiële vragen over zijn pensioen kunnen voorleggen zonder tussen de collectieve en individuele procedures terecht te komen.

Dat zijn geen voorstellen om buy-outs onmogelijk te maken.

Integendeel.

Ik denk dat een sector die deze waarborgen serieus neemt, uiteindelijk minder weerstand zal ondervinden en meer vertrouwen zal verdienen.

Tot slot

Ik wil afsluiten met een vraag aan u.

Stel dat u zelf gepensioneerde was bij een fonds dat zou worden opgeheven.

U krijgt te horen dat alles zorgvuldig is onderzocht, dat de vertegenwoordigers hebben ingestemd, dat de toezichthouder toestemming heeft gegeven en dat de overdracht verantwoord is.

Maar u kunt niet goed achterhalen hoe uw vertegenwoordigers tot hun oordeel zijn gekomen. U krijgt geen bevredigend antwoord op uw vragen over de besluitvorming. En wanneer u een geschil aanhangig maakt, blijkt de bevoegdheid van de geschilleninstantie beperkt.

Zou u dan gerustgesteld zijn?

Of zou u denken dat er, ondanks alle procedures, iets wezenlijks ontbreekt?

Dames en heren,

Ik ben hier niet om de sector te vertellen dat buy-outs verkeerd zijn.

Ik ben hier om te vragen of wij bij het ontwerpen en uitvoeren ervan voldoende aandacht besteden aan de mensen voor wie het pensioen uiteindelijk bedoeld is.

Een buy-out is inderdaad meer dan een financiële transactie.

Het is ook een overdracht van verantwoordelijkheid.

En verantwoordelijkheid vraagt niet alleen om correcte berekeningen en wettelijke toestemming, maar ook om transparantie, vertegenwoordiging, rechtsbescherming en vertrouwen.

Mijn slotvraag is daarom eenvoudig: wie controleert of de gepensioneerde werkelijk centraal heeft gestaan?

Dank u wel.